

# La violència contra la dona a Inca i encontorns. Segles XIV-XX

---

**Eusèbia Rayó Ferrer**

Llicenciada en Filosofia i Lletres (Geografia i Història), UIB, 1999. Escriptora.  
eusebiarayo@gmail.com

doi: 10.3306/JELINCA.21.47

---

**Paraules clau:** Inca, violència, dona.

**Resum.** *La violència contra la dona ha sigut i és encara una constant dins la història de la humanitat. Sovint ha quedat dissimulada rere usos i costums, vista com una cosa normal. Aquest treball vol visibilitzar-la donant a conèixer referències bibliogràfiques i documentals d'alguns dels casos i de les diverses formes en què s'ha manifestat al llarg dels segles a Inca i la seva contrada. Conté també algunes indicacions de les normes legals que l'han emparada.*

**Keywords:** Inca, violence, woman.

**Abstract.** *Violence against woman has been and is still a constant in the mankind history. Often has remain hidden under customs and habits and has seen as a normal thing. This work wants to make it visible. A knowledge of some books and ancient documents it's given in it. They show some of the notices and the case's diversity that happened in Inca and its country along the centuries. Some legal references who protected the violence are included.*

## 1. INTRODUCCIÓ

Convé recordar que l'any 1993 l'ONU va declarar la violència contra la dona com tot acte de violència basat en el gènere que té com a resultat possible o real un dany físic, sexual o psicològic, incloses les amenaces, la coerció o la privació arbitrària de la llibertat, tant si succeeix en la vida pública com en la privada.

Aquest tipus de violència té moltes formes i no és nova. Ha existit sempre encara que no se li donàs aquest nom o estigués dissimulada darrere costums, usos i lleis que formaven una estructura social que perjudicava constantment els drets de les dones. Podem parlar, doncs, d'una violència de tipus estructural diferent de la violència conjuntural, patida en un moment puntual.

La violència de gènere és universal, es dona en totes les classes socials i és independent del nivell cultural i econòmic tant de les víctimes com dels agressors.

En aquest treball i en cada un dels seus apartats veurem algunes consideracions generals sobre la diferent tipologia de la violència de gènere i, així mateix, alguns dels casos ocorreguts a Inca a partir de l'edat mitjana fins als nostres dies.

## 2. DELICTES SEXUALS: ESTUPRES I VIOLACIONS

Antigament no quedava gaire clara la diferència entre estupre i violació. En èpoques més modernes, en els diferents codis penals espanyols que s'han anat reformant, el tret distintiu entre els dos delictes és, per dir-ho d'una manera ben entenedora, que la violació requereix ús de força i intimidació o privació de sentit o raó o comesa amb un menor de dotze anys. Als diferents codis penals espanyols (1822, 1848, 1932,\* etc.), la violació encara es considerava un delicte contra l'honestedat. Aquesta consideració va ser mantenguda fins al 1978.

L'estupre era quan l'accés carnal s'aconseguia mitjançant engany, com per exemple amb una promesa de matrimoni. Per aquest delicte les penes eren inferiors.

En gairebé tots els estupres i violacions, queda constància del fet que la víctima és honestíssima i que presenta un comportament exemplar. Aleshores no hi havia proves d'ADN i es demanaven referències del comportament anterior de la víctima per tal d'esbrinar què havia passat. El mal és que això, moltes vegades, encara es té en compte avui en dia: quina vida ha duit anteriorment, si porta la falda curta, si ha begut, etc. i fins i tot la seva conducta posterior. No fa gaire va sortir una sentència referent al cas de La Manada: el jutge trobà que espigar l'agredida posteriorment, per tal de veure si sortia amb les amigues o anava al cinema, no era delicte. En una altra sentència recent, fora d'Espanya, un jutge ha dictaminat que el fet que la víctima dugués les bragues vermelles volia dir que ja estava predisposada a tenir relacions sexuals.

Els estupres i violacions eren considerats delictes contra l'honor: la víctima i la seva família romanien sense honra i eren castigats més per això que pel mal infligit a la dona. Si les dones que es dedicaven a la prostitució patien agressions sexuals no es considerava estupre ni violació, atès que no tenien honra, així com tampoc es contemplaven com a delicte dins del matrimoni.

El perdó de la víctima d'algun delicte feia que l'acció penal en molts casos quedàs extingida. Això deixà de tenir efecte el 1983\*\* per als delictes no sexuals i les violacions, però es mantengué en els casos d'abusos sexuals, estupres i segrests. Podem imaginar les coaccions a què devien estar

sotmeses les víctimes. A l'Índia i a Turquia fins fa ben poc era així.

L'estupre estava castigat sempre que pogués ser demostrat. No era gens fàcil: les víctimes solien donar tota mena de clarícies d'on havia transcorregut el fet (per exemple, deien que havia sigut el dia tal a tal hora, davall la figuera de l'hort de can tal, o darrere el portal de ca seva), però bastava que un altre home digués que havia jagut amb ella perquè l'acusat quedàs en llibertat. Això encara passava a les darreries del segle XX.

Si l'estuprador es casava amb la víctima no era castigat. No és difícil imaginar la desesperació de la víctima en haver de denunciar l'agressor per tal d'aconseguir que es casàs amb ella; haver de demanar que fos condemnat a això. També era considerable la humiliació que suposava que ell li digués que no era cert el que deia, o que no volia casar-s'hi, i després veure que s'hi casava per no haver d'anar a la presó, o bé que quedava lliure pagant una composició, un dot. D'altra banda, el fet de no tenir altra sortida que el matrimoni era, en tot cas, una condemna afegida per a la víctima.

Les violacions de menors de dotze anys, de dones casades i de religioses eren castigades amb més rigor, atès que no podien ser reparades amb el matrimoni. En el cas de menors el càstig era, en general, morir a la forca.

## 2.1. Estupres i violacions comesos a Inca

**1408**

**13 de setembre.** Fou executat un home a Inca per estupre (1).

**19 de setembre.** Es paga la comissió d'anada a la vila d'Inca a en Guillem Esteva, capdeguaita, e Ferrando, saig, per prendre e metre en mans de la cort Pere Terrassa i Berenguer Poquet, habitants de la dita vila... Injúria feta a la dona Catalina, muller de Martí Bonet de la dita vila volent conèixer-la carnalment contra sa voluntat (2).

Poquet fou cremat per estupre (3).

**1464**

**25 de maig.** A menar pres d'Inca en Jacme Sbert delat de voler forçar una dona maridada (4).

**1513**

**14 de gener.** Contra Joan, de nació de moros, esclau de Joan Arnau de la vila de Sineu delat i inculpat de rapte i violació en la persona de Caterina, filla de Gaspar Bartomeu d'Inca. Serà penjat per lo coll en guisa i manera que mori (5).

Hi ha notícies de violacions per part d'esclaus per tot arreu. No és que fossin pitjors que els altres, més aviat hem de tenir en compte que tenien prohibit tenir relacions sexuals, en general sota pena de mort. No és una disculpa, és un intent d'entendre-ho. La situació de les persones subjectes a esclavatge era terrible i en el cas de les esclaves molt més. Era freqüent que fossin llogades per tenir-hi relacions sexuals (o sigui, per ser prostituïdes). L'any 1481 el rei Ferran el Catòlic mana que “ningú pugui tenir captives o esclaves en llocs deshonestos per a cometre pecats carnals per guanyar els doblers que en pagaren” (6).

**1549**

Figura empresonat Jaume, catiu d'en Pere Mollet d'Inca, per violència feta a una dona (7).

**1555**

**3 d'agost.** Antoni Jover, d'Inca, per violència (8).

**16 d'agost.** Jeroni Jover, d'Inca, per violència (9).

**1556**

**15 de febrer.** Joan, esclau de Jeroni Jover, per violència (10).

**27 de febrer.** Rafel, esclau d'Antoni Jover, d'Inca, per violència (11).

Aquestes quatre referències semblen estar relacionades. No se sap si aquests dos esclaus, Joan i Rafel, de Jeroni i d'Antoni Jover respectivament, anaren a la presó per col·laborar amb els seus amos, si els culpables eren els amos, si ho eren els esclaus o si es tracta de casos independents i ho eren tots.

**1608**

**29 de març.** Contra Joan Carrió, d'Inca, culpats de sol·licitar una esclava infidel de Ciutat, desflorar-la i ocultar-la: pena de tres anys de galera (16).

**1638**

**24 de novembre.** Contra Rafel Rosselló, *Falet*, d'Inca, delat de port d'arcabús i violentar una dona casada. Servirà el Rei durant tres anys i si no compleix la pena, remarà en les galeres durant tres anys sense salari ni mercè (17).

**1740**

**10 de juny.** Cúria episcopal. Joana Garau d'Inca, viuda, manifesta que li fou imposat silenci en la causa que seguia contra Miquel Gali per raó de no haver

justificat les esposalles, encara que la còpula hi quedàs per la confessió judicial de l'acusat, el qual diu que ella mai ha sigut “vagamunda”, sinó que l'ha tenguda per muller i dona honesta, de molta estimació i honra... Per tant, i sobretot pel fet d'existir un fill de les expressades còpula o còpules, suplica que sigui manat a Miquel Gali o bé efectuar matrimoni amb ella o bé donar-li dot o aliments per a ella i el seu fill, i que, en cas que digui que no té béns, sigui obligat a casar-se amb ella.

El 28 de juliol, el representant de Miquel Gali diu que la pretensió és ridícula perquè s'oposa al que declarà el vicari general i, a més a més, diu que si va tenir còpula amb ell també pogué tenir-la amb un altre i no queda demostrat que el fill sigui d'ell. El representant d'ella manifesta que quan un home té còpula amb una dona ja vigila que no en tenguí amb ningú més.

El 10 de novembre de 1740 és declarada pel vicari general l'obligació de subministrar aliments al fill mentre duri la causa; queda anul·lada la sentència anterior (18).

## 1800

**Desembre.** Inca. Empresonat a Campanet Guillem Llompart, “vago”. Diu que va fugir perquè el volien casar amb una dona que tenia prenyada, Margarida, *la coixa buxaca*. El 19 de gener de 1802 se'n disposa l'alliberament (19).

## 1859

**28 de juny.** Inca. Vicenta Mestre, viuda de 23 anys, veïna de València, envia escrit a la cúria eclesiàstica de Ciutat. Exposa que té contractat matrimoni amb Miquel Beltran Arrom d'Inca. Fa dos anys que li donà paraula de casament i li digué que tendria lloc tot d'una que tengués la llicència absoluta de l'Exèrcit, la qual rebé el dia 22 dels corrents. A continuació, Beltran marxà cap a Inca i la deixà burlada. Durant els dos anys de festeig hi hagué tracte carnal, del qual va néixer un nin. Fou dipositat a l'Hospital i Miquel Beltran donà una nota escrita de la seva mà per tal de poder reclamar-lo al seu temps. A més a més, Vicenta es troba ara en estat d'un segon embaràs. També sap que la marxa inesperada d'ell es deu a la seva intenció de contraure matrimoni amb una altra jove del seu poble. Demana a veure si això és cert i, en cas ho sigui, que li sigui embargada la lletra matrimonial i que el rector de la parròquia d'Inca suspenguí les diligències iniciades.

El 7 de juliol compareix Miquel Beltran i diu que coneix Vicenta, que va anar a dinar a ca seva més d'un any, però que no hi ha tengut relacions amoroses.

El mateix dia li és comunicat que la lletra està embargada. No hi ha resolució (20).

De vegades els estupradors eren eclesiàstics que es valien de la seva autoritat

moral i abusaven de la seva influència per tal de sol·licitar tenir relacions carnals amb les dones que confessaven.

### 1356

**7 de novembre.** El bisbe Antoni escriu a Arnau Alós, notari d'Inca, dient que ha vist la inquisició feta contra el beneficiat Bonanat Padró, que atemptà contra la muller de Pere Buades. Li prega que prengui anotació dels testimonis que li presentarà l'esmentada dona (12).

### 1580

Fra Bartomeu Dolç, que habita en el monestir de la vila d'Inca del regne de Mallorca. Per haver sol·licitat en la confessió actes de turpitud de la carn a les seves filles espirituals. Li fou llegida la sentència i fou objecte de reprensió davant dels clergues consultors i del guardià i un company confessor. Abjurà *de levi*. Privat perpètuament de confessar dones. Reclusió en un monestir durant sis mesos. Vostra Senyoria veié aquesta causa (13).

Fra Jaume Andreu, de l'orde de sant Francesc, que viu a la vila d'Inca del regne de Mallorca. Per haver sol·licitat a les seves filles espirituals actes de turpitud en el sagrament de la confessió. Li fou llegida la sentència i fou objecte de reprensió davant dels clergues consultors. Abjurà *de levi*. Privat perpètuament de confessar i dir missa. Vostra senyoria veié aquesta causa (14).

### Des del 16 de juny de 1585 a l'1 d'octubre de 1586

Antoni Vallespir. Vicari de la vila d'Inca i natural de la de Manacor, al regne de Mallorca. Per haver sol·licitat algunes dones a cometre actes deshonestos de la carn en el sagrament de la confessió i properament a ell. Li fou llegida la sentència en la sala de l'audiència, on fou objecte de reprensió greu i Abjurà *de levi*. Privat perpètuament de confessar dones; pena pecuniària de vint ducats. Els senyors del Consell veren aquesta causa (15).

### 2.2. Absolts de violació

#### 1549

**8 de novembre.** Inca. Jaume Gemollet (?). Inculpat de violència a una dona a la vinya de Son Amo. És absolt i posat en llibertat per manca de proves suficients (21).

#### 1551

**17 de juny.** Contra Joan Malferit d'Inca, delat de violència a una dona. És absolt (22).

### 3. BESADES A LA FORÇA

Aquest era un altre tipus d'agressió sexual. Les besades a la força, segurament acompanyades sovint d'alguna cosa més, moltes vegades eren, per a un home, el mitjà per aconseguir casar-se amb l'al·lota que volia si havia sigut rebutjat per ella o per la seva família. Pel fet d'haver-la besat, per exemple, anant pel carrer, ella ja romania sense honra i generalment cap altre home la volia; es veia obligada, per tant, a casar-se amb ell. Això devia ser tan corrent (no oblidem que les lleis van sempre per darrere de les necessitats de la societat) que el 1468 el rei Joan II d'Aragó dictà una reial ordre que imposava pena d'assots i exili perpetu d'aquesta illa per als que besassin una donzella contra la seva voluntat o la dels seus pares (23). A partir de la segona meitat del segle XVI les penes per aquests delictes foren augmentades i es castigava l'agressor encara que hi hagués consentiment de l'al·lota besada. Les penes podien arribar fins a deu anys de galeres si la besada era consentida, i galera a perpetuïtat si era sense, sempre a discreció del tribunal.

**1532**

**22 d'octubre.** Es paga anada a Inca per lo cas fet per mossèn Felip Fuster en voler besar la filla de mossèn Abrider Catllar. Sis dies que començaren el 16 d'octubre i duraren fins al dia 21 del dit mes (24).

**1553**

**4 de febrer.** Figura empresonat Antoni Planes d'Inca, per haver besat una donzella (25).

**25 de febrer.** Figura empresonat Joan Ferriol d'Inca, per besada (26).

### 4. MALTRACTAMENTS I ASSASSINATS

Els maltractaments poden ser físics, psíquics, econòmics, etc.

El Codi penal de 1822 reconeix com a delictes les ferides a pares, mares, germans, fills i ascendents en general, però no a la cònjuge. Només a l'article 571 diu que si la conducta relaxada de l'home o els maltractaments a la dona donen lloc a queixes justes, pot ser objecte de reprensió pel batle de la vila i, si reincideix, ser reclus en una casa de correcció per un període màxim d'un any. La dona podia, en cas de desobediència al marit, ser corregida com si fos una menor d'edat amb "reprensions i moderats càstigs domèstics", i si persistia també havia d'anar al batle per a la seva reprensió i podia ser tancada en una casa de reclusió que ell escollís per un màxim d'un any.

En moltes sentències anteriors al segle XIX, tant de les Illes com de la Península, apareix la fórmula següent: "(...) que no maltracti la muller, salvo

la natural correcció marital". No és difícil imaginar la quantitat de maltractaments que devien romandre ocults sota aquesta suposada i autoritzada correcció. De fet, en molts casos en què l'home és acusat de maltractament, ell al·lega que *no la maltractava sinó que la corregia*. En aquest sentit, vull recordar que Sean Connery, un excel·lent actor dels nostres temps, en una entrevista per la televisió, fa uns anys va manifestar que de vegades no hi havia més remei que actuar així amb les dones.

Al mateix Codi de 1822 \*\*\* es castigava la dona que ferís o maltractàs el marit, però no a la inversa.

Al Codi penal de 1850\*\*\*\* ja es preveia una pena major en funció de la condició de la víctima: pare, mare, fills, ascendents, descendents i cònjuge, si bé exonerava l'home de penes per lesions greus causades a l'esposa si la sorprenia en adulteri. També es castigava amb un període de 3 a 165 dies d'arrest i reprensió el marit que maltractàs l'esposa sempre que li provocàs lesions que li impedissin realitzar tasques habituals, així com la dona que no obeís el marit, que el provocàs o l'injuriàs. El Codi penal de 1932\*\*\*\*\* ja castiga amb arrest o multa els homes que maltractin les dones, encara que no els causin lesions que els impedeixin realitzar els treballs esmentats. El text revisat de 1963\*\*\*\*\* recollia el càstig per a les dones que maltractassin d'obra o paraula els seus marits. En canvi, el maltractament d'obra i paraula del marit envers l'esposa no hi tenia cabuda tret que pogués incardinar-se en les lesions comunes.

La Llei orgànica 3/1989\*\*\*\*\* va introduir el concepte de la violència física sobre el cònjuge o persona amb relació anàloga, sempre que fos comesa de manera habitual, a l'article 425 del Codi penal. Si era esporàdica era un simple delictes de faltes o lesions que segurament en molts casos ni es denunciava. En aquest sentit hom ha de recordar que a Rússia, no fa gaires anys, es volia aprovar una disposició per la qual amb una multa de cinc-cents euros un home pogués pegar a la dona un pic a l'any.

#### 4.1. Violència sense parentiu

També hi ha casos en què sense existir parentiu una dona és agredida per un home o homes per algun motiu, moltes vegades per una venjança, com qui fa mal al ca del veïnat. Potser si la persona a agredir fos un home s'ho pensarien més. També es donen casos d'assassinats per robatori.

#### 1382

**26 de desembre.** La dona Francesca, viuda de Jaume Aranyó, diu que Antoni Luin i Tomàs Metge la nafraren e maltractaren fort lejament e de colps mortals, i de fet així ho diuen els metges, que li curen les nafres que és posada en article de mort com li sien stats donats VII colps d'espasa en lo cap e hun per la cara (27).



1513

**8 d'abril.** Contra Miquel Prats d'Inca, delat i inculpat de ferir Margarida, muller de Joan Bennàssar. Exili d'un mes de la vila d'Inca (28).

1639

**12 de gener.** Sentència contra Joan Villaprim, traginer d'Inca, acusat de fautoria amb bandejats i dels cops i les ferides fetes amb una pedra a Angelina Rossellona amb molta efusió de sang. Servirà el Rei durant 3 anys, comminat que si no compleix aquesta pena, remarà en les galeres 3 anys (29).

1642

**18 de març.** Es paguen les despeses dels oficials en l'anada a Inca per inquirir sobre l'assassinat comès en la persona de Margalida Colom i Vidal, viuda de Blai Colom, morta d'una arcabussada dins casa seva (30).

1648

**5 d'agost.** Contra Pere Agustí Sabater, de sa Pobla, *Bord* d'Inca, delat i inculpat d'homicidi a punyalades en la persona de Margarida Pou, àlies *Cambuix*. Condemnat a 7 anys de galeres (31).

#### 4.2. Violència envers la muller pròpia

1386

**6 d'octubre.** Antoni Sitjar de Porreres ha mort sa muller Caterina, filla de Pere Montpeller d'Inca (32).

1486

**13 de febrer.** Bartomeu Falquès, cirurgià, ha curat la dona muller de Llorenç Saurina dels cops que aquest li donà en una brega entre marit i muller. Ara no pot cobrar perquè viuen separats i dit Saurina està de majoral a Massanella, a casa de l'hon. *Abrí des Catlar* (33).

1570

**8 de novembre.** Manament a Raphel Fiol d'Inca que d'aquí endavant no maltracti sa muller, filla de Joan Matheu de la vila de Selva, "excepte la marital correcció", sots pena que serà rigorosament castigat (34).

1657

**5 de febrer.** Es mana als batles de les viles que publiquin una crida sobre el

cas que dia 10 de gener passat, estant Marianna Viver, de l'illa de Menorca, en la vila d'Inca, muller de Gabriel Viver, sabater, en sa casa despullada en son llit incauta esser dona de molt bona fama, el seu marit l'ofegà de tal manera que la dona no tingué temps de confessar ni rebre cap sagrament. Es promet a qui el capturarà un premi de tres-centes lliures dels béns del delinqüent i si no en tendrà, amb cent lliures del Reial Patrimoni (35).

#### 1660

**20 de maig.** Davant la cúria eclesiàstica compareix Antonina Rubert(a) contra Gabriel Payeres carnisser.

Exposa que fa devers cinc mesos contragué matrimoni amb Gabriel Payeres d'Inca. Que en aquest espai de temps ha patit moltes i insofribles males paraules, maltractes, bastonades, bufetades i puntades de peu. Malgrat jeure malalta al llit, son marit ha usat contra d'ella grans rigors i maltractes continuats fins al punt que se n'anà de ca seva encara que fos malalta, per por de no ser morta. Que a part que sigui castigat, vol separar-se'n. Tot això va provocar un gran desori de les persones que veren els senyals dels cops, braverols, etc.

El 10 de juny el notari de Gabriel Payeres diu en nom seu que sempre ha sigut un home moderat, que ha estat casat molts anys anteriorment i mai ha dat cap mal exemple, que ella no ha de parlar amb tanta llibertat i no infamar-lo i que ha de tornar amb ell. No hi ha resolució (36).

#### 1844

**23 de març.** Inca. Magdalena Llobera consort de Rafel Beltran compareix davant la Cúria i manifesta que des de fa uns anys el seu marit s'ha desviat del camí que ha de seguir qualsevol home en societat conjugal. No li és possible continuar vivint amb ell. Ho ha posat en coneixement de l'ecònom de la parròquia de la vila. Diu que hi ha en joc la seva seguretat personal, exposada contínuament a un perill imminent. Reclama una mesura preventiva eficaç per tal de poder tenir seguretat en la seva persona i tranquil·litat en la seva consciència. Demana anar a viure separada del marit interinament.

Consta informe favorable de l'esmentat ecònom.

El 26 de març li és atorgat permís per viure separada d'ell.

El 28 de març torna a comparèixer i diu que el bitllet que li fou donat amb el permís no ha estat suficient per al jutge de 1a instància del partit d'Inca, per tant demana que li sigui enviat en forma ajustada a dret per la via ordinària (37).

#### 1856

Inca. *Contra Miguel Alorda, sobre heridas y contusiones causadas a su consorte Ana Maria Balle* (38).

### 4.3. Violència econòmica

Les dones, llevat que tinguessin béns propis (i així i tot), depenien de l'home econòmicament i quedaven completament desemparades en cas de viduïtat, separació, divorci, etc.

1372

**9 de juliol.** La dona Serena, muller de Pere Figuerola, no té de què viure i pateix fam perquè el seu marit, que en viu separat, no la vol proveir (39).

1405

**5 de desembre.** La dona Marió, muller de Francesc Corrador, que ara habita a Inca, ha exposat davant el governador que fa vuit mesos que el seu marit la va expulsar de casa i no li vol donar diners, pretenent que “mendicant va a cercar la sua vida”. El governador mana al batle que li sia taxada una provisió perquè no és just que patisca fam (40).

1421

**21 de gener.** Benanguda, muller d'Antoni Bonill, convers, diu que el seu marit molt maliciosament l'ha tret de casa amb tres infants: Felip, Coloma i Aldonsa, amenaçant que si hi torna els matarà (41).

### 4.4. Insults, calúmnies

Una altra modalitat de violència era insultar una dona dient-li, per exemple, “puta” o “bagassa”, amb la qual cosa romania en qüestió l'honestedat de la dona i l'honor de la família i el marit, amb el consegüent perjudici per a la seva vida futura. És un tema denunciat davant dels tribunals.

Quant a la calúmnia contra una dona per part d'un home, era així mateix bastant corrent, per desgràcia. Un home deia, per exemple, que havia tengut relacions sexuals amb una al·lota sense ser veritat. Solia ser per venjança o perquè així, com en el cas de les besades forçades, ella quedava deshonrada, ningú volia casar-s'hi i no tenia altre remei que fer-ho amb el calumniador. Amb molta sort ella podia demostrar que no era certa la calúmnia, generalment mitjançant un procés judicial. Aleshores, l'agressor havia de retractar-se públicament del que havia dit, bé a la sala de la cort o bé a la plaça de l'església en dia de festa. Era considerat un delictes greu, atès que comprometia l'honor de tota la família.

**1549**

**14 de maig.** Contra Pere Ramis Palou i Joan Vallès de la vila d'Inca, delats d'injúries contra algunes dones i de barallar-se amb Sebastià Amengual, el qual feriren al cap amb una pedra. Exili de la vila d'Inca durant dos mesos i pagar 1 ducat perhom de costes (42).

**1550**

**28 de febrer, divendres.** Figura empresonat Pere Gual d'Inca, per haver malparlat d'unes dones (43).

**1553**

**20 d'octubre.** Figura empresonat Joan Verí, d'Inca, per malparlar d'una dona (44).

Això va arribar fins als nostres dies.

**1936**

És el cas de Caridad Martí, mestra de Sóller. Fou acusada d'adulteri durant la depuració dels mestres que tengué lloc després de la Guerra Civil. Malgrat que diversos testimonis eren favorables a la seva causa, el president del tribunal de la depuració va concloure que semblava "señorita moderna". Fou traslladada a Inca fins al 14 de setembre de 1937. Llavors pogué tornar a Ses Marjades, de Sóller. Va ser vigilada.

Segons Tur Balaguer (2017), "Caridad Martí va ser víctima de la seva condició femenina... si hagués estat un home, ni tan sols hauria estat denunciada" (pàg. 60,61).

#### **4.5. Diversos**

**1398**

**10 de juliol.** Inca. La dona de Guillem Slet, mort, diu contínuament paraules injurioses contra el mestre Joan Exemenó, mestre en sagrada teologia, la qual cosa li lleva fama. A més, és un mal exemple i no ha de romandre sense càstig. Es mana que es faci actuació amb diligència (45).

En aquest cas, no sabem ben bé què va passar, però segur que la repressió va ser deguda no tant a les paraules injurioses que proferia (que, a més, no sabem per què les hi deia; potser eren merescudes), sinó pel fet de que era una dona i que gosava qüestionar el que deia un mestre en teologia. Hom ha de recordar que segons sant Pau les dones no podien parlar en públic.

## 5. DONES ASSASSINES O MALTRACTADORES

Hi ha algun cas en què l'assassina o agressora de la parella és una dona. Són casos molt excepcionals.

**1555**

**8 de març.** Figura empresonada Joana Spinola d'Inca per pegar a son marit (46).

## 6. CONCLUSIONS

Atesa la impossibilitat d'accedir als fons documentals de l'Arxiu Municipal d'Inca, he hagut de recórrer en molts casos a fonts bibliogràfiques. Això vol dir que encara hi ha molt per investigar i que se'n poden trobar molts més. Tampoc he pogut consultar tota la bibliografia existent sobre notícies d'Inca.

De tota manera, el material que aquí es presenta mostra gran varietat en el tipus de violència. Veiem, a més, com al llarg dels segles es van repetint els delictes per tot arreu: assassinats, maltractaments, violacions, etc. El que sembla mentida és que en els nostres dies encara tinguin lloc. Si no ho record malament, fa ben poc, la matinada del dia 14 de novembre, hi va haver un detingut a Inca per abusos sexuals i amenaces de mort.

Altres comportaments han perdut certa rellevància, com per exemple el tema de les calúmnies. No obstant això, vull fer constar que han estat substituïts ràpidament pels comentaris ofensius i per la publicació de fotos íntimes preses en un moment d'enamorament, de debilitat i de poc coneixement, de les quals les xarxes socials, WhatsApp, etc. en van plenes, la qual cosa pot perjudicar les relacions socials i afectives futures de les afectades.

Tenint en compte el que s'ha exposat, podem concloure que és necessària una presa de consciència general per tal d'aconseguir l'eliminació total de la violència tant contra la dona, que és el tema de la presentació, com en general, i que s'hi han de dedicar tota mena de recursos i esforços començant des de la primera infància.

### Arxius consultats

ARM Arxiu del Regne de Mallorca.  
ADM Arxiu Diocesà de Mallorca.

### Referències

1. Campaner, Álvaro. 1984. Cronicon Mayoricense. Luis Ripoll Arbós: Palma; 149.

2. ARM. ARH. Notes del paborde Jaume. Baratillo I. MIC 35. Full núm. 178.
3. ARM. Miscel·lània Pasqual. MIC 195. Tom VII, Còdex 129. Full. 621.
4. ARM. ARH. Notes del Paborde Jaume. Baratillo I. MIC 35. (No foliat).
5. ARM. AA 234. Criminal. Sentències. Full núm. 30, v.
6. ARM. Miscel·lània Pascual. Mic 198. Tom XIII. Còdex 135. Pàg. 297.
7. ARM 214 Liber Carceris. Pàg. núm. 25 i seg.
8. ARM. 215 Liber carceris. 1553/1555.
9. *Ibidem*.
10. *Ibidem*.
11. *Ibidem*.
12. Cortès i Forteza, Santiago. 2018. "Notícies relatives al clergat d'Inca de l'any 1350 al 1516". XIX Jornades d'Estudis Locals d'Inca. Ajuntament d'Inca; 187
13. Pérez, Llorenç; Muntaner, Lleonard; Colom, Mateu. 1986. El Tribunal de la Inquisición en Mallorca. Relación de causas de fe. 1578-1806. Miquel Font, Editor: Palma. Vol 1; 33.
14. *Ibidem*.
15. *Ibidem*; 88.
16. Rosselló Vaquer, Ramon. 2006. Morts, desgràcies i maldats a Mallorca. Volum II. Roig, editors i impressors S.L. : Campos; 29.
17. Rosselló Vaquer, Ramon. 2006. Morts, desgràcies i maldats a Mallorca. Volum I. Roig, editors i impressors. S.L.: Campos; 30.
18. ADM. Causes matrimonials. Sig. 6-A/65/5.
19. ARM. AA. Lligall 957/3.
20. ADM. Causes matrimonials. Sig. 6-A/70/13.
21. ARM. AA 237. Sentències. Full núm. 35.
22. *Ibidem*. Full núm. 203, v.
23. Campaner, Alvaro. 1984. Cronicon mayoricense; 297.

24. ARM. ARH. Notes del Paborde Jaume. Baratillo II. MIC 35. Full núm. 170.
25. ARM. 215. Liber carceris. 1553/1555.
26. *Ibidem*.
27. Rosselló Vaquer, Ramon. 1997. Història d'Inca (1350-1516). Lleonard Muntaner Editor: Palma; 95.
28. ARM. AA 234. Criminal. Sentències. Full núm. 44.
29. ARM. AA 219. Conclusions Cúria Criminal. Full núm. 92.
30. ARM. AA 219. Criminal. Full núm. 811.
31. ARM. AA. Llibre 230. Full 240.
32. Rosselló Vaquer, Ramon. 1997. Història d'Inca (1350-1516). Lleonard Muntaner Editor: Palma; 95.
33. *Ibidem*; 131.
34. ARM. AA 227. Full 141.
35. Rosselló Vaquer, Ramon. 2006. Morts, desgràcies i maldats a Mallorca. Volum II. Roig, editors i impressors. S.L.: Campos; 182.
36. ADM. Causes matrimonials. Sig. 6-A/73/17.
37. ADM. Causes matrimonials. Sig. 6-A/74/1.
38. Rosselló Vaquer, Ramon. 2006. Morts, desgràcies i maldats a Mallorca. Volum I. Roig, editors i impressors. S.L.: Campos; 95.
39. Rosselló Vaquer, Ramon. 1997. Història d'Inca (1350-1516). Lleonard Muntaner Editor: Palma; 91.
40. Rosselló Vaquer, Ramon. 2006. Morts, desgràcies i maldats a Mallorca. Volum I. Roig, editors i impressors. S.L.: Campos; 136.
41. Rosselló Vaquer, Ramon. 1997. Història d'Inca (1350-1516). Lleonard Muntaner Editor: Palma; 116.
42. ARM. AA 237. Sentències. Full núm. 3.

43. ARM. AA 214. Liber carceris: 45.
44. ARM. AA 215. Liber carceris 1553/1555.
45. ARM. AH (73) 95v-96. Reqesto núm. XV.
46. ARM. AA 215. Liber carceris 1553/1555.

### **Referències normativa**

\* Codis penals espanyols: 1822, de 9 de juliol; 1848, de 19 de març; 1932, de 27 d'octubre.

\*\* Ley Orgánica 8/1983, de 25 de juny, de Reforma Urgente y Parcial del Código Penal. Art. 443.

\*\*\* Codi penal de 1822. Art. 649.

\*\*\*\* Codi penal de 1848 i ed. reformada de 1850. Art. 348 i 348 i 483.

\*\*\*\*\* Codi penal de 1932 de 27 d'octubre. Art. 578.

\*\*\*\*\* Text revisat de 1963, de 28 de març. Art. 583.

\*\*\*\*\* Ley Orgánica 3/1989, de actualización del Código Penal, de 21 de juny. Art. 582, segon paràgraf.

### **Bibliografia**

Campaner y Fuertes, Álvaro. 1984. Cronicon Mayoricense. Ajuntament de Palma: Palma.

Cortès i Forteza, Santiago. 2018. "Notícies relatives al clergat d'Inca de l'any 1350 al 1516". XIX Jornades d'Estudis Locals d'Inca. Ajuntament d'Inca: Inca; 187.

Planas Rosselló, Antonio. 2001. El derecho penal histórico de Mallorca (S.XIII-XVIII). UIB: Palma.

Rosselló Vaquer, Ramon. 1997. Història d'Inca (1350-1516). Lleonard Muntaner Editor: Palma.

Rosselló Vaquer, Ramon. 2006. Morts, desgràcies i maldats a Mallorca. Volum I. Roig, editors i impressors. S.L.: Palma.

Tur Balaguer, Francesc. 2017. La depuració de mestres balears per motius morals. (1936-1939). Documenta Balear: Palma.



